

Zakaj ne DC

Krščanska demokracija (DC) je v Italiji ves čas po drugi svetovni vojni stranka relativne večine in torej glavni steber vseh rimskih vlad. Zato ima največ zaslug za vse dobro (in tega je bilo od 1945 do danes veliko, saj je Italija na lestvici najbolj razvitih držav na svetu na šestem mestu), a nosi hkrati zvrhano mero odgovornosti za slabosti na raznih področjih. Ta stranka je med drugim — in to nas pblizje ter predvsem zanima — še najbolj odgovorna za naše neurejene raz-

DRAGO LEGIŠA

mere, saj ni znala ali hotela poskrbeti na zakonodajni in upravnih ravni za primerno in pravično zaščito naše slovenske narodne manjšine. Dejstvo je, da je tudi tako imenovani Maccanicov zakonski osnutek obtičal na mrtvi točki in ni šel dlje od razprave v senatni komisiji za ustavne zadeve. To pomeni, da je usodno zaškripalo na samem začetku parlamentarnega postopka. S koncem zakonodajne dobe je bilo seveda konec tudi tega poskusa ureditve naših problemov, zaradi česar bo treba v novi zakonodajni dobi vse začeti znova.

Že iz tega, kar smo pravkar napisali, jasno izhaja, da ta stranka na bližnjih državnozbornih volitvah ne zasluži nobenega slovenskega glasu, saj bi glas zanjo pomenil nagrado, ki ji nikakor ne pripada. V ostalem DC v tem predvolilnem času tudi ni dala in ne daje od sebe nobenega znaka, da se bo v novem parlamentu zavzela za zaščito naših pravic. Z upanjem, da bo k sebi pritegnila tudi nacionalistično najbolj zadržan sloj volivcev in volivk, je v Trstu dala na kandidatno listo za poslansko zbornico samega predsednika organizacije Lega nazionale, kar predstavlja pravo izzivanje za ves slovenski volilni zbor. S tem je tudi pokazala, da ji ni mar načelnost, temveč da se v strahu pred osipom glasov prav nič ne pomišlja nuditi volivcem možnost, da odprejo vrata zakonodajne zbornice človeku, o katerem je znano, da se bo upiral rešitvi naših življenjskih vprašanj.

Kako daleč so časi, ko je tržaška DC proti volji organizacije Lega nazionale volila za prvega

Po enotedenskih manifestacijah v Beogradu

Srbska opozicija nima izgledov za prevzem oblasti

Teden dni množičnih manifestacij sredi Beograda je le obrobno omajal režim Slobodana Miloševića, vsekakor mnogo manj kot pred letom dni. Že med manifestacijami, ki so jo ob obletnici lanskim demonstracijam priredile opozicijske stranke, je bilo jasno, da režim tokrat ne bo izzval incidentov, da bi z njimi opravičil nastop policije in tankov. Zastrahovanje je doseglo višek 9. marca, ko je bil Beograd ob manifestaciji na travniku pred največjo pravoslavno cerkvijo na svetu bolj podoben mestu strahov kot pa milijonski prestolnici. Mediji so ves teden svarili pred morebitnimi ustaškimi atentati, govorili o možnosti uporabe kemijskega orožja, miniranja travnika pred cerkvijo sv.

mu. Seveda za to ni dokazov, res pa je, da je bil Šešelj lani s svojimi prisoten na Terezijah, kasneje pa se je približal Miloševiću in dal na razpolago svoje četnike za boj na Hrvaškem.

Opozicija torej nima v tem trenutku nikakršnih izgledov za prevzem oblasti. Tudi če bi razpisali predčasne volitve, bi verjetno znova zmagala Miloševićeva SPS,

roval na poti od patriarhata do cerkve.

Pravo senzacijo pa je povzročil nastop banatskega pravoslavne škofa Anastasija Jevtića pred kamerami alternativne beograjske televizije »Studio B«. »Milošević je oblasten in hudoben človek«, je dejal za začetek, nato pa pristavil »Miloševićeva oblast je podobna Titovi, skupščina nima nobene besede, ukazuje en sam človek, ki odloča o usodi naroda. Kot človek, Srb in pravoslavni menih si želim, da se ga čimprej znebimo. Odkar je prišel na oblast, beležimo same poraze za Srbijo. To je rojeni poraženec: njegov poraz je razpad partije, vojske, on je kriv za Kosovo. Govoril nam je, da morajo vsi Srbi živeti v eni državi, zato nas je poslal v vojno, zdaj pa je na pritisk Nemčije in ZDA pristal na nedotakljivost notranjih, avnojskih meja. Zakaj smo torej umirali? Bog daj, da bi se ga čim prej znebili. Nikoli ne bomo pozabili, da je poslal tanke na dijake in študente, ki so pred letom dni manifestirali na Terezijah«.

SAŠA RUDOLF

z malenkostno prednostjo — tako pravijo v Beogradu — pred skrajno Šešeljevo desnico.

Do pomembnega razkoraka pa je prišlo med režimom in vrhom srbske pravoslavne Cerkve. Patriarh Pavle se je udeležil prvega dela manifestacije ob obletnici 9. marca, ko je v svetosavski cerkvi vodil žalni obred za padlimi v lanskim demonstracijah in v vojni na Hrvaškem. Odločno je zavrnil ponudbo poveljnika četniške garde Arkana, da bi ga s svojimi izbranimi oddelki spremljal in va-

Iz vsebine:

B. Brezigar:
Jezičkovne manjšine in stabilnost v Evropi (str. 2)

J. Paljk:
Vloga mostu goriškega Kinoateljeja (str. 5)

Pesmi M. Košute in
A. Mermolje (str. 6)

D. Bradassi:
Spomenik baronu Andreju Cehovinu (str. 8)

Save in tako dalje. Vodja gibanja srbske obnove Vuk Drašković je zato upravičeno pričel svoj nagovor na množico kakih 70 tisoč ljudi z ugotovitvijo, da je bil strah premagan. Premagana je bila po njegovem tudi laž, ki je skupno z zastrahovanjem steber, na katerem sloni Miloševićeva oblast. Dan kasneje se je na Terezijah, v mestnem središču, pričela študentovska manifestacija, ki je — podobno kot lani — trajala pet dni. Konec je bil povsem klavrn, ko je v zgodnjih jutranjih urah skupina pretepačev napadla preostalih 200 premraženih študentov in jih s palicami prisilila, da so se razšli. Do tedaj je bila prisotna policija, ki je izginila ob nastopu pretepačev in se vrnila, ko je bilo vsega konec. Drašković je obtožil četniškega vojvodo Šešlja, da je s svojimi priskočil na pomoč reži-

Slovenci in rimski parlament

Razmišljali smo že o potrebi po politični prisotnosti na volitvah ter o vlogi samostojnega nastopanja. Ta slednji se kaže tudi v skupni medmanjšinski povezavi, saj vsaka sodelujoča stranka avtonomno predstavlja in brani svoj znak in svoje teze. In prav v teh načelih se bistveno razlikuje samostojni nastop od take ali drugačne prisotnosti Slovencev na italijanskih vsedravnih listah. O tem si pa itak že sledijo ustrezna in potrebna razmišljanja na drugem mestu.

Vsakokratni nastop na političnih volitvah nas tudi hote oz. nehote spomni na polpreteklo zgodovinsko obdobje primorskih Slovencev. Gre za tiste pomembne etape v narodno-političnem življenju naše manjšine v prvem obdobju dvajsetih let, ko smo primorski Slovenci prav pod znakom lipove vejice (in tudi v sodelovanju z južnotirolsko planiko) uspeli izvoliti v rimski parlament svoje poslance. Vse do propada demokratičnega parlamenta smo imeli v njem svoje samostojne predstavnike. Dr. Josip Vilfan, dr. Engelbert Besednjak, duhovnik Virgil Šček, pa še Karel Podgornik —

vsii ti so bili naši ljudski tribuni, ki so kljubovali sovražni in nenaklonjeni večini in se borili za slovenske pravice na jezikovnem, kulturnem, šolskem, gospodarskem in socialnem področju. Posebno v tistih časih in v ta-

a.b. ■■■▶ 2

Predsednik slovenske vlade Lojze Peterle je bil v torek, 17. t.m., na obisku v Gorici, kjer je bil gost Krožka za socialna in družbena vprašanja Anton Gregorčič in Slovenske skupnosti. Predsednik Peterle se je najprej srečal z deželniimi in pokrajinskimi predstavniki Slovenske skupnosti, nato pa je nastopil v veliki dvorani Katoliškega doma, ki je bila za to priložnost nabito polna. Predsednik je obširno govoril o trenutnem stanju v Sloveniji, nato pa je odgovarjal na številna vprašanja udeležencev. O poteku tega obiska bomo še poročali.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 22. marca, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojnu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Velik križ«; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Dominik Smole: »Antigona.«; 16.00 Šport in glasba; 17.30 Z naših prireditvev.

■ PONEDELJEK, 23. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jugoslavija 1918-1941; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblomov«; 12.40 Mladinski zbor Vesela pomlad; nato: Volilna tribuna; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Veselo na otroškem valu; 15.30 Rodinov poljub; 16.00 Mi in glasba. Simfonični orkester RTV Slovenija; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Simon iz Ruta — ob petdesetletnici drugega tržaškega procesa; 17.30 Mladi val.

■ TOREK, 24. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Alpe Jadran; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Položaj otrok in njihove usode v današnji družbi; 12.40 Dekliški zbor Vesela pomlad; nato: Volilna tribuna; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Mi in glasba. Simfonični orkester RTV Slovenija; 16.45 Postni govori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Dopisnice z najbližjega vzhoda.

■ SREDA, 25. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Narodnostni trenutek Slovencev; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Male nezgane države; 12.40 Oktet Vrtnica iz Nove Gorice; nato: Volilna tribuna; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.30 Iz preteklosti v sedanjost; 16.00 Mi in glasba. Skladbe na poezije Biagia Marina; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Moje najljubše knjige; 17.40 Mladi val.

■ ČETRTEK, 26. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Dopisnice z najbližjega vzhoda; 9.40 Dvajset minut z...; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblomov«; 12.40 Oktet Vrtnica iz Nove Gorice; nato: Volilna tribuna; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.30 Spoznajmo Slovenijo; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Četrtekova srečanja; 17.50 Mladi val.

■ PETEK, 27. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Halo, dober dan! Tu 362875; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Indija-Koromandija: 12. potovanj po nezavarovanih stezah; nato: Volilna tribuna; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »Pravljičice... pravljice... pravljice...«; 14.30 Od Milj do Devina; 15.30 Portreti in srečanja; 16.00 Mi in glasba. Glasbena kronika s Hrvaškega; 16.45 Postni govori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Kulturni dogodki.

■ SOBOTA, 28. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 Cigani ne kradejo pesmi; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v Avditoriju v Portorožu; 11.30 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Oddaja iz Rezije; 12.45 Glasnik Kanalske doline; nato: Volilna tribuna; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.00 Duh časa in čar odra v spominih Jožeta Babiča; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika.

Zaščita jezikovnih manjšin - element stabilnosti v Evropi

V Strasburgu je bilo od 17. do 19. marca zasedanje KONFERENCE KRAJEVNIH UPRAV IN DEŽEL EVROPE (27. plenarno zasedanje). Konferenca se kot predsednik deželne komisije za kulturo udeležuje Bojan Brezigar s posebnim pooblastilom predsednika deželne sveta Gonona in v sredo je imel poročilo z naslovom »Avtonomije, manjšine, nacionalizmi in evropska unija«, ki ga objavljamo v celoti.

Vprašanje jezikovnih manjšin je v Evropi postalo zelo aktualno po spremembah na Vzhodu, ko se je morala evropska javnost prvič po drugi svetovni vojni resnično istovetiti z novim pojavom poudarjanja nacionalne identitete narodov, ki se ne identificirajo z nacionalno državo. To velja v prvi vrsti za Jugoslavijo, za Sovjetsko zvezo in v manjši meri za Češko-slovaško, torej za države, ki niso nastale kot mononacionalne države, ampak so bili izvori njihovega nastanka drugačni.

Dogajanja v vseh teh državah, še zlasti v Jugoslaviji in v Sovjetski zvezi dokazujejo, da nacionalnega vprašanja ni mogoče reševati s prisilo, ampak samo na osnovi resničnega dogovora: v kolikor tega dogovora ni, gre le začasne rešitve, ki nikakor ne morejo zagotoviti stabilnosti.

Evropa bi morala dramatične dogodke zadnjega leta vzeti na znanje kot alarmni zvonec, ki opozarja, da na tej celini nacionalna vprašanja še zdaleč niso rešena. To velja tudi za vprašanje manj razširjenih jezikov in manjšin, ki se ne nameravajo odpovedati svoji identiteti. To vprašanje so nacionalne države stalno podcenjevale in jezikovne manjšine danes v državah Zahodne Evrope še zdaleč ne uživajo tistih pravic, ki bi jim po mednarodno priznanih pravilih pripadale.

Z nadaljevanjem politike nepriznavanja manjšin — ta politika prihaja v najbolj radikalnih tonih do izraza v Grčiji, ki celo zanika obstoj svojih manjšin, značilna pa je za večino zahodnoevropskih držav — Evropa ne hodi po resnični poti integracije. Kot Jugoslavija in Sovjetska zveza, tako tudi Evropa ne bo dosegla na osnovi razgovora med nacionalnimi državami resnične stopnje integracije. Ta integracija bo mogoča samo, če bo zrasla iz prebivalstva, to prebivalstvo pa sestavljajo številni narodi in poleg njih številne manjšine. Samo z uveljavljanjem njihove kulturne in jezikovne identitete bo Evropa lahko po mirni poti prešla k premostitvi sedanjih nacionalnih držav in gradnji Evropske Unije. V nasprotnem primeru se ne bo mo-

gla izogniti naraščajoči konfliktnosti, ki bi lahko privedla tudi do izredno nevarnih napetosti. Že sedaj je namreč v Zahodni Evropi nekaj zelo nevarnih žarišč. Poleg Severne Irske, ki je verjetno kratkoročno nerešljiv problem, opažamo nekatere konfliktnostne situacije v Franciji, v Španiji in v Italiji. Te situacije še ne ogrožajo stabilnosti meja, vendar bi njihovo podcenjevanje lahko privedlo do nevarnega naraščanja napetosti, tudi politične. Zato je treba vprašanje manjšin rešiti, dokler gre še za vprašanje kulturne in jezikovne identitete, preden zahteva po zaščiti jezika in kulture preide v nacionalizem, torej preden se stanje tako zaostri, da postanejo problemi politično relevantni.

S tega vidika je pravična zaščita jezikovnih manjšin nedvomno element stabilnosti v Evropi. Čim bliže bo ta zaščita mednarodno priznanim standardom, tem manjša bo nevarnost konfliktov. Na strah, da bi manjšine lahko ogrožale celovitost držav pa tisti, ki verjamejo v Evropo, lahko dajejo enostaven odgovor: če res mislimo, da je bodočnost Evrope v odpravi meja, potem je govoriti o ogroženosti posameznih držav, kot jih večina še vedno pojmuje, pravi nesmisel.

* * *

Zakaj ne DC

slovenskega občinskega odbornika v Trstu, sklenila zaveznitvo s Slovenci v tržaški in devinsko-nabrežinski občini, sprejela zahtevo Slovencev po prenehanju gradnje ezulskih naselij po Krasu in z drugimi demokratičnimi silami dala pobudo za veliko profitašistično manifestacijo po tržaških mestnih ulicah! In kaj se je tedaj zgodilo? Na državnozbornih volitvah leta 1968 (torej v času pravkar omenjenih dogodkov) je DC v Trstu prejela toliko glasov, kolikor jih ni prejela ne prej ne potem. Dosegla je torej višek. Kaj iz tega izhaja? Odgovor je na dlani: od načelnosti si v politiki na daljši rok gotovo poplačan, od nenačelnosti pa si gotovo tepen.

Slovenci in rimski parlament

kratnih razmerah ni bilo lahko doseči velikih uspehov, čeprav je tudi teh nekaj le bilo. Pomembno pa je bilo zlasti dejstvo, da so s svojim pogumnim nastopom odločno opozarjali italijanski parlament, vlado in javno mnenje na potrebe in pričakovanja narodne manjšine (kot je bila takrat slovenska, pa tudi hrvaška v Istri). Enako močno je donel glas južnotirolskih poslancev, kot sta bila dr. Tinzi in Ebner.

Danes premnogi Slovenci v zamejstvu preradi pozabljajo na to obdobje in na zgodovinsko vlogo naših samostojno izvoljenih poslancev. Seveda nočemo prezreti tudi prisotnosti komunističnega slovenskega poslanca Jožeta Sreberniča, a ta je pač le bil izraz neke italijanske stranke. Samostojna politična pot se marsikomu zdi pretežka, nelahka, tvegana, neproduktivna in nekoristna. Vse to je morda delno tudi res, prav tako pa je spet res, da tudi slovenski komunistični parlamentarci zadnjih desetletij v svojih številčno močnih poslanskih ali senatorskih skupinah pomenijo malo ali nič. Predvsem pa so podvrženi strogi partijski disciplini, ki jim odmerja navadno zelo malo časa in prilik za nastop v avli. Da ne govorimo o kakih samostojnih pobudah, ki so jim dejansko že »apriori« onemogočene! En samostojen parlamentarec ima v tem oziru večje možnosti nastopanja in dejanske politične dinamike!

Vsadržavne stranke so bile poguba vsake možne politične enostnosti Slovencev po zadnji vojni. Morda pa še prej zgrešena in kratkovidna politika matične države v vsem dolgem času »samoupravnega socializma«, ki je imela pred seboj predvsem ideološke cilje in namere. Temu je sicer danes konec, ni pa še konec tej za narod škodljivi politiki v našem zamejstvu. Do kdaj še?

Ne bomo oz. nismo preroki. Vsekakor živimo v sedanjosti, tudi če lahko zremo v jutrišnji dan. Slovenska »edinost« je verjetno danes še utopijska, morda pa ne bo vedno tako. Do tedaj pa moramo kar se da strniti svoje vrste za zmago pravic manjšine! Sedaj s to medmanjšinsko volilno povezavo, ki nam vsaj posredno odpira tudi vrata rimskega parlamenta!

SLOVENSKA SKUPNOST - Trst

Komisija za šolstvo, kulturo in šport

prireja javno srečanje na temo:

»Kakšen dnevnik si želimo«

Okrogla miza bo v petek, 27. marca, ob 20.30 v dvorani Hranilnice in posojilnice na Opčinah.

Vljudno vabljeni!

V spomin na msgr. Jožeta Prešerna

dr. Jože Prešeren

Za možgansko kapjo je 13. t.m. umrl v tržaški bolnišnici msgr. Jože Prešeren. Pokopali so ga danes, 19. t.m., v Smolenji vasi pri Novem mestu, kjer se je rodil 4.2.1909. Širša množica tržaških vernikov pa se je od njega poslovila v cerkvi Novega sv. Antona, kjer je msgr. Prešeren služboval vse od svojega prihoda v Trst, septembra leta 1945, do pred kakim letom, ko je iz zdravstvenih razlogov moral opustiti aktivno dušnopastirsko delo.

Če bi v nekaj besedah označili njegovo osebnost, bi dejali, da je bil to človek, ki mu je bilo povsem tuje mišljenje. Bil je rojen organizator in človek dejanja. Da je tako, priča vse njegovo delo med verniki in še zlasti med mladino tu v okviru Marijine družbe. Dovolj je, da pomislimo na prva povojna leta, ko sta z dr. Vrečarjem zbirala mladino pri Novem svetem Antonu v tisti mali sobici nad zakristijo, kjer so se redno shajali tudi izobraženci in učiteljice. Slovenska dijaška zveza je vse do leta 1959 bila ena ključnih mladinskih vzgojnih organizacij na Tržaškem in mnogi danes javno aktivni ljudje so prav ob rednih srečanjih utrjevali svoj značaj in znanje. V tem prvem povojnem obdobju so bile tudi velik organizacijski podvig kolonije, ki jih je rajni g. Prešeren prirejal v Kanalski dolini. Ob razpustu Slovenske dijaške zveze se je dr. Prešeren z dušo in srcem predal skavtizmu. Pri svetem Antonu je prikladal k življenju 5. četo skavtov, ustanovil pa je tudi žensko organizacijo Slovenskih tržaških skavtinj in jim bil tudi glavni duhov-

ni vodja vse do leta 1972. Za skavtizem je napravil res ogromno, saj je leta zbiral gradivo in se srečal tudi z voditelji katoliških skavtov v Nemčiji, Veliki Britaniji in Franciji. Zbiral je gradivo in sodelavce ter leta 1963 uredil in poskrbel za izid Skavtskega priročnika. O skavtizmu je sploh veliko pisal vse do zadnjih let in še zlasti v Jamboru, glasilo tržaškega dela te organizacije. Naj omenimo še priročnik za delo z najmlajšimi člani skavtske organizacije — volčiči »Akele«, ki ga je prevedel iz nemščine in Kažipot za skavte in skavtinje, molitvenik, ki ga je izdal ob svoji zlati maši.

Med mladino je dr. Prešeren delal kot katehet, velike zasluge pa ima tudi za kvalitetno rast otroške revije Pastirček, ki jo je uredil od šolskega leta 1963/64 do 1975/76. Tudi v tem mesečniku je bila redna skavtska rubrika in prav te strani so med goriško mladino vzbudile tako zanimanje za skavtizem, da je to posredno pripomoglo k osnovanju skavtskega gibanja tudi na Goriškem.

Msgr. Jože Prešeren je med vojno študiral v Ljubljani in bil od posvetitve do svojega prihoda v Trst leta 1945 Rožmanov tajnik v Ljubljani. V župniji Novega svetega Antona v središču Trsta je deloval kar 40 let, nekaj let je bil tudi slovenski kaplan pri Sv. Jakobu in od 1982 do 1985 še župni upravitelj v Trebčah, kjer je med drugim obnovil župnišče in po novih koncilskih določilih preuredil prezbitერიj.

Pravi spomenik delu, ki ga je opravil za slovensko Cerkev na Tržaškem, je Marijin dom v ul. Risorta, ki je sedež Marijine družbe Marije milostljive. Dal ga je postaviti l. 1969 na temelju starega doma. Voditelj družbe je dejansko bil od leta 1963 pa vse do zadnjih let. O zgodovini in pomenu te družbe je napisal knjigo, ki je izšla ob 75-letnici ustanovitve družbe, pred 17 leti.

V smislu dela, ki ga je opravljal vse od svojega prihoda v Trst, se je zanj leta zelo zavzemal, da bi med Slovenci zaživela Skupnost krščanskega življenja. V tem smislu se je trudil za prirejanje duhovnih vaj in obnov ter za sistematično formativno delo z mladimi. Kdor ga je poznal pa je vedel, da se za podobo strogega in ostrega pridigarja, duhovnega voditelja in vzgojitelja skriva občutljiv in globok človek, ki je vztrajno ponavljal, da je treba vse v življenju graditi na trdnih temeljih moralnih vrednot, a da je treba v tem smislu tudi delati in se truditi.

M.T.

Kulturni teden v Ricmanjih

Ob prazniku domačega zavetnika sv. Jožefa bo v Ricmanjih ves teden zelo živahno. V nedeljo, 15. marca, je bil v ricmanjski cerkvi koncert vaške godbe na pihala (na sliki M. Magajne), ki je izredno lepo uspel. V torek, 17. t.m., pa se je pričel tudi Ricmanjski teden, ki je postal že prijetna in priljubljena tradicija. Vsako leto ga prireja ricmanjsko društvo SKD »Slavec«. V Babni hiši so med drugim v torek predstavili ponatis knjige o »čudežu v Ricmanjih«. Delo je izdalo ZTT v sodelovanju z društvom »Slavec«. Bogat kulturni spored se bo zaključil v nedeljo, 22. t.m. V Ricmanjih bo te dni tudi veliko liturgičnih obredov, v tamkajšnjem Baragovem domu pa bo na ogled tudi razstava starih razglednic, ki jo je priredil Svet slovenskih organizacij.

Prijetno kramljanje z Borisom Pahorjem

Boris Pahor

učit Slovence iz matice. Na tisti slovesnosti pa mi je prišlo na misel, je dejal Pahor, da bi zaradi vzdušja, ki je vladalo na prvi podelitvi Prešernove nagrade v samostojni državi, nagrado tudi jaz odklonil.

Prof. Boris Pahor je razkril poslušalcem tudi dejstvo, da je pobuda za to priznanje prišla iz Trsta, saj sta dve slovenski književnici iz zamejstva začeli zbirati podpise ter zbrali vse objavljene kritike o Pahorjevih delih ter nato vse to obsežno gradivo odnesli v Ljubljano. Komisija je bila tako postavljena pred dejstvo, mimo katerega ni mogla, čeprav se je že govorilo, da bo Prešernov nagradjenec nekdo drug.

Govor je bil tudi o Trstu, o Slovencih v njem, o drugih zamejskih literarnih ustvarjalcih, o koncentracijskih taboriščih, pa tudi o odnosu italijanskega dela Trsta do nas ter o odnosih med samimi Slovenci. Tragično je, je dejal Boris Pahor, da mi mnogo Slovencev ni čestitalo za nagrado. To pomeni, da nekateri Slovenci še vedno gledajo tudi na kulturo iz političnega vidika, kar ni samo nesprejemljivo, ampak tudi škodljivo za manjšino kot celoto.

Prisotni so ga tudi vprašali, kaj načrtuje za bodočnost. Pisatelj je povedal, da trenutno pripravlja monografijo o Srečku Kosovelu, ki bo izšla v italijanščini, (s tem je dela za sedaj dovolj), želel pa bi napisati tudi roman o svoji zadnji dobi in o tem, kako so nekdanji voditelji proletariata postali buržuji v pravem pomenu besede.

Prijetno in domače je bilo v ponedeljek, 16. t.m., srečanje z letošnjim Prešernovim nagradjenecem, zamejskim pisateljem Borisom Pahorjem, v organizaciji Društva slovenskih izobražencev iz Trsta. Gost ni predaval, pač pa je le duhovito in sproščeno odgovarjal na vprašanja poslušalcev. Predvsem je bil govor o njegovem posegu na slavnostnem večeru v Ljubljani, ko je prejel pomembno priznanje za življenjsko delo. Mnogi so mu namreč njegov poseg zamerili oz. mu očitali, da je »očetovsko« iz zamejstva prišel

Slovensko dobrodelno društvo iz Trsta bo podelilo v petek, 20. marca, ob 18. uri, štipendije iz Flajbanovega sklada visokošolcem, ki so izpolnili predpisane pogoje. Vljudno vabljeni študentje, starši in prijatelji na sedež v ulico Machiavelli 22 v Trstu.

tipo-lito
graphart

v novih prostorih

34138 trst
drevored g. d'annunzio 27/e
tel. 040/772151

Darila brez duše za »praznik očetov«

Dan sv. Jožefa, 19. marca, je v zadnjih letih žal dobil predvsem potrošniški pečat, izgubil pa je vse tiste pristne značilnosti, ki so bile sad dolgoletne ljudske tradicije. V največji meri naj bi to veljalo za Italijo, zaskrbljujoči konsumizem pa se pojavlja v vseh bogatejših državah. Tako je pri nas praznik sv. Jožefa dandanes postal le »Festa del papà« oz. praznik očetov. Z njim pa so povezane ogromne vsote denarja. Nalašč za to priložnost se v izložbah pojavljajo vsakovrstna darila ad hoc, za katere je treba odšteti kar precej denarja. Otroci pa čutijo neke vrste moralno dolžnost, da obdarujejo svoje »očke«, saj jim to narakujejo okoliščine.

Mimo dejstva, da bi ta proces lahko celo označili kot neke vrste moralno nasilje, se moramo zavedati, da je to hkrati jasen dokaz, kako je družba, v kateri živimo, materialistična. Moralne in duhovne vrednote so se v veliki meri izgubile. Tako morajo otroci obdariti očete z nečim stvarnim — s steklenico vina, z raznimi slaščicami, s kravato itd. — z darili, ki jih v bistvu kupijo z maminim ali babičinim denarjem. Moramo se vprašati: kaj bo otrok imel od vsega tega. Osvojil bo eno izmed pravil naše pokvarjene družbe: da je treba kupovati darila ob vsaki najmanjši priložnosti, darila ki so v bistvu lahko tudi brez »duše«. Nekoč ni bilo toliko materialnih daril, bila so pa duhovna in moralna: obljube, pomoč pri delu, dobra beseda itd. Ob vsem tem se moramo zamisliti.

Iz radovednosti pogledajmo, kaj se je nekoč dogajalo na slovenskih tleh ob 19. marcu. God sv. Jožefa je bil zapovedan praznik od leta 1621, njegovo čaščenje pa se je začelo šele ob koncu 17. stoletja. Sv. Jožef je patron vseh slovenskih dežel, v novejšem času je postal patron delavcev, predvsem rokodelcev, priporočajo pa se mu predvsem tudi zaročenci in zakonci. Velja za enega izmed najpomembnejših spomladanskih svetnikov. Na ta dan na Slovenskem obrtniki niso delali. V Ricmanjih blizu našega mesta, kjer je sv. Jožef vaški zavetnik in kjer je bila znana božja pot z velikim »semnjem«, so se fantje zatekali k temu svetniku in ga prosili, naj jim da primerno dekle.

Še nekaj pregovorov. Sveti Jožef lep in jasen, dobre letine prerok prijazen. Če je lepo vreme na Jožefovo, naj veselo bo srce kmetovo. Če bo sv. Jožef lepo vreme dal, bo kmet prav dobro stal.

(Dar)

»Socialni dan« v Trstu

V organizaciji gibanja »Politika in vrednote« iz Trsta, društva »Studenci« iz Čedad ter Krščanskih demokratov z obale, Krasa in severne Primorske je bil v nedeljo, 15. t.m., v Marijinem domu pri Sv. Ivanu »Socialni dan«, poglobljen posvet o politiki in etiki, o javnem življenju, krščanskih vrednotah in manjšinskem vprašanju. Sodelovali so teolog in filozof iz Ljubljane dr. Anton Stres, voditelj kluba krščanskih demokratov v slovenski skupščini Nace Polajnar, Ivo Jevnikar in prof. Tomaž Simčič iz Trsta, Riccardo Rutar iz Benečije, Marko Vuk iz Nove Gorice in dr. Bernard Špacapan iz Gorice. Moderator je bil dr. Peter Močnik.

Gostje so se v svojih posegih dotaknili najrazličnejših vprašanj, posebno pozornost pa so posvetili tudi problemu manjšin. S tem v zvezi je predstavnik iz Benečije Riccardo Rutar prebral prisotnim

najpomembnejše točke dokumenta, ki so ga sprejeli na simpoziju evropskih krščanskih demokratičnih strank, ki je bil pred nekaj meseci v Brnu na Češkoslovaškem. Ta dokument priznava zelo visoko raven zaščite vsem etničnim skupinam, ki živijo izven matičnih držav. Prav bi bilo — čeprav bi v našem mestu marsikoga »preveč razburilo« — da bi ta dokument objavili tudi v italijanščini.

Srečanja pri Sv. Ivanu bi se bil moral udeležiti tudi predsednik slovenske vlade Peterle, ki pa je bil v zadnjem trenutku zadržan. Zastopal ga je Tomaž Kunstelj.

Obračun tega prvega »Socialnega dneva« je vsekakor pozitiven. Prvič zato, ker je prispeval k širši obravnavi določenih vprašanj, drugič pa, ker je bil na njem storjen še en korak za zблиževanje Slovencev iz zamejstva in matice.

Posnetek s prvega »Socialnega dneva« v Marijinem domu pri Sv. Ivanu. Na sliki so (z leve): Peter Močnik, Marko Vuk in Tomaž Simčič (foto M. Magajna)

Ssk zahteva spoštovanje dogovorov za zakon o Krasu

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti zahteva spoštovanje dogovorov glede zakona o Krasu. Besedilo, ki ga je odobrila pristojna deželna svetovalska komisija, se v več točkah odmika od dogovora, ki so ga dežela, krajevne uprave in nekatere slovenske organizacije podpisale v času pogajanj o omejevanju škode, ki jo prinaša vsiljena lokacija sinhrotрона. Ssk zato pričakuje, da bo deželna uprava dosegla soglasje prizadetih z zakonskim besedilom in da bo spoštovala svoje obveznosti.

V besedilu pa je tudi člen, ki govori o načrtovanju kraškega parka. Deželno tajništvo Ssk ugotavlja, da gre za določilo, ki ne sodi k ostali vsebini zakona in je njegovo vključitev zahteval deželni odbornik Carbone. Njegova vsebina krši zagotovila o tem, da bo pri načrtovanju parka sodelovala Kraška gorska skupnost. Domače

prebivalstvo mora imeti namreč jamstvo, da se bodo pri takem posegu v življenjski prostor upoštevali zlasti kraški človek, njegove dejavnosti in pa narodnostne značilnosti.

Na seji deželnega tajništva v Nabrežini je bil govor še o volilni kampanji v sklopu liste manjšin in avtonomistov Federalizem ter o uresničevanju sklepov zasedanja Ssk o statutih slovenskih občin na Gorškem.

Avstrijska televizija bo v soboto, 28. marca, predvajala film »Cafe Astoria«, ki je povzet po romanu znane slovenskega pisatelja, dramaturga in režiserja Zarka Petana. Nekaj dni kasneje, 7. aprila, pa se bo Petan s svojimi literarnimi deli predstavil tudi v Kletnem gledališču v Beljaku.

Škof Bellomi politikom Bodočnost Trsta je v odpiranju

Več kot sto predstavnikov vseh strank se je v nedeljo, 15. t.m., udeležilo srečanja s tržaškim škofom msgr. Bellomijem, ki je bilo v centru »Le Beatitudini« v Trstu. V svojem več kot enournem razmišljanju je škof predvsem poudaril nujnost, da politika vedno temelji na vrednotah, na etičnih načelih. V tem smislu je bilo treba razumeti tudi njegov poziv k enotnosti katoličanov; to nikakor ne pomeni, naj slednji volijo isto stranko. Nujno pa je, da izhajajo iz istih vrednot da si prizadevajo za uresničitev istih ciljev. V tem je tudi pravi pomen demokracije in svobode.

Msgr. Bellomi je govoril tudi o Trstu in je med drugim dejal, da bi moralo med Slovenci, Italijani in Furlani priti do sodelovanja, do enotnosti. Treba je torej premagati tiste sile, ki se danes še vedno zavzemajo za zapiranje Trsta in s tem delajo za njegovo pogubo. Čas je, da se to mesto odpre sosedom, s katerimi dejansko živijo že stoletja.

Ob koncu je treba še poudariti, da je to srečanje s politiki slučajno sodepadalo s predvolilnim časom, saj je bilo načrtovano že veliko prej in naj bi ga v bodoče prirejali enkrat letno. S tem naj bi Trst sledil zgledu mnogih drugih škofij v Italiji, kjer podobna srečanja že več let prirejajo.

Slovenska skupnost pri deželnem predsedniku

Delegacija Slovenske skupnosti je bila v četrtek, 13. t.m., na obisku pri predsedniku deželne vlade Viniciu Turrellu. Slovensko delegacijo so sestavljali Ivo Jevnikar, Marjan Terpin, Bojan Brezigar, Martin Breclj in Hadrijan Corsi. Govor je bil o pravnem položaju slovenske manjšine s posebnim poudarkom na občinskih statutih v Sovodnjah, Doberdolu in Števerjanu. Zastopniki Ssk so govorili tudi o ukrepih v zvezi z zakonskim postopkom za razvoj Krasa, slovenski televiziji in problemu popolnega izvajanja zakona 46/91 o prispevkih za manjšinske ustanove.

Brezigar kritično o odgovoru Barnabe

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti je prejšnji teden kritično ocenil odgovor odbornika Barnabe na vprašanje v zvezi s črtanjem členov o rabi slovenščine v statutu sovodenjske občine. »To ni odgovor, pač pa le lepljenka že znanih in večkrat ponovljenih stališč, ki pa ne dajejo odgovora na vprašanje slovenskega prebivalstva v treh goriških občinah.«

Brezigar med drugim ugotavlja, da odbornik za krajevne avtonomije Dario Barnaba citira le stavek razsodbe Ustavnega sodišča 28/82, po katerem je vprašanje zaščite manjšine poverjeno zakonodajalcu. V isti razsodbi pa »ni videl« trditve, da pripada manjšini določena raven zaščite (sem spada tudi raba materinščine) že po sami ustavi. Odgovor Barnabe torej ni ne zadovoljiv ne prepričljiv, je še zapisal Brezigar, in dokazuje zadrego deželne uprave zaradi nesprejemljivih odločitev nadzornega odbora. Deželni svet se bo moral torej čimprej resno zavzeti za ta problem.

Ssk obsoja zlorabo papeževga obiska

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti je ostro obsodilo stališča različnih političnih sil v Trstu, ki zlorabljajo napovedani obisk papeža Jabolca Pavla II. v Trstu in napovedano uporabo tudi slovenskega jezika pri slovesnem bogoslužju na trgu Unità za nacionalistične polemike. Izjave, ki smo jih slišali in brali, pričajo le o omejenosti in slabi veri ljudi, ki bi radi podredili svojim predhodkom pomen takega dogodka, kot je prvi papeški pastirski obisk v Trstu. Očitno ne razumejo in nočejo razumeti vesoljnosti Cerkve, idealov ljubezni in pravičnosti, ki jih uči očitno ne le v Južni Ameriki in Južni Afriki, temveč tudi v »omikanem Trstu«. Tu se najdejo ljudje, ki se proglašajo za katoličane, v isti sapi pa spodbujajo in napovedujejo celo kontestacije proti Kristusovemu namestniku na Zemlji. Spet drugi kritizirajo tržaškega škofa, ker se je kot dober pastir naučil jezika dela svojih vernikov. Redko — pravi še Slovenska skupnost — naletimo na tako pritlehne nacionalistične izbruhe in na »previdnost« nekaterih drugih sil, ki bi morale biti ravno tako ogorčene, kot smo mi.

* * *

Pri Mohorjevi založbi Celovec-Ljubljana-Dunaj je februarja meseca, nekaj dni po 90. rojstnem dnevu staroste koroške slovenske literature Milke Hartmanove, izšla slovensko-angleška zbirka njenih pesmi z naslovom »Kresna noč — Midsummer Night«. Zbirka vsebuje 37 pesmi, v angleščini pa jih je prevedel univerzitetni profesor Tom Priestly iz Kanade, ki je tudi napisal spremno besedo k delu.

V četrtek se je slovesno pričel 7. »Film video monitor«

Vloga mostu goriškega Kinoateljeja

Otvoritvenega večera 7. Film Video Monitorja v Gorici se je udeležilo številno občinstvo. Navzoč je bil tudi minister za Slovence po svetu Janez Dular (tretji z leve v drugi vrsti) (foto D. Križmančič)

V četrtek, 12. marca, se je v Gorici začela edina slovenska predstavitev filma v tujini, »Film video monitor«, ki je tokrat na vrsti že sedmič pod tem imenom, praveja pa ga goriški klub Kinoatelje. V prepolni dvorani goriškega kina Vittoria se nas je zbralo veliko ljubiteljev slovenskega filma, največ pa nas je bilo tam samo zaradi prvenca, ki ga je posnel Danijel Jarc v produkciji Kinoateljeja in TV Slovenije. S tem podvigom pa vstopa Kinoatelje že v novo fazo delovanja, ki ni več samo ljubiteljsko naravnana, ampak gre že v ustvarjalnost, postavlja se torej ob bok tistim produkcijskim hišam, katere je do sedaj samo predstavljal. Vsekakor velika novost, čeprav je tudi res, da je to šele začetek, pot bo trda, osebno pa sem prepričan, da ji velja slediti, kajti na Slovenskem so minili časi, ko je režimska hiša Viba film pokradla ves denar, ki je bil namenjen vsem filmskim ustvarjalcem, samo zato, da je potem snemala neke filme, ki jih nihče nikdar ni hodil gledat, pa naj še tako jecljajo, da ni res tako. Če bi tako nadaljevali, bi res Slovenci imeli samo nekaj idiotskih filmarjev, ki bi se stalno vrteli v lastnem krogu in razlagali ljudem, kako »folk čist nič ne razume, ker je čist zmešan, povrh pa se še na dobr film ne spozna«. Takih oslarij smo poslušali na slovenskih tleh že preveč. Pozdravljam torej smrt Vibe in vzklikanje novih, majhnih produkcijskih hiš, kjer bo gotovo imel svojo vlogo tudi Kinoatelje, kateremu seveda lahko zaželimo samo še veliko uspehov.

Na otvoritvi goriškega filmskega festivala »Film video monitor« so najprej odprli razstavo z naslovom »Zrcalo časa«, ki bi jo najkrajše opisali takole: Gre za razstavo iz filmskega arhiva Slovenije, ki hrani filmske zapise od Grosmana — začetnika slovenskega filma do današnjih dni, na razstavnih panojih pa je razstavljeno fo-

toografsko gradivo, obenem pa so v drugi sobi razstavljene tudi naslovnice zadnje čase najbolj branega slovenskega tednika Mladine zadnjih petih let. O tej razstavi sta priložnostno spregovorila predstavnik filmskega arhiva iz Ljubljane gospod Nemanjič in časnikar Mladine Bernard Nežmah, ki je povedal, kako lepo je bilo biti pri Mladini v zadnjih petih letih, ko smo bili priče na Slovenskem vsem spremembam, katerim še vedno sledimo.

Sledil je zelo zanimiv dokument, katerega pa bi gotovo raje videli naši starši, škoda, ker jim ga kdaj ne pokažejo po televiziji. Šlo je namreč za projekcijo nekega Obzornika iz leta 1953, ki je filmsko zabeležil veliko zborovanje na Okroglici, kjer je govoril Josip Broz Tito. Imenitna stvar, taka projekcija kot kolo časa, zgodovina pa tudi. Vsekakor stvar vredna ogleda in seveda tudi spoštljivega odnosa, preveč lahko je namreč danes metati vse v koš pozabe, realsocializem je del slovenske zgodovine in kot tak je povsem sprejemljiv, vse drugo so samo zaključki in hipoteze, kot fakt pa je povsem sprejemljiv. Vsekakor je imponiral pogled na množico na Okroglici, tisti, ki so tam bili, vedo, kako je bilo, mlajšim pa nam je bil filmski zapis pravo odkritje, sveže in lepo.

Spregovoril je slovenski minister za Slovence na tujem dr. Dular, ki je dejal, da bo osamosvojitve Slovenije gotovo vplivala na slovenski film, čeprav ne bo šlo zlahka, pa tudi vsega ne gre metati stran. Kinoateljeju je čestital za filmsko produkcijo in končal s stavkom, ki je na prisotne naredil velik vtis: »Manjšinski narod je in mora biti most med dvema večinskima narodoma. Da je to res s Slovenci v Italiji, in da to ni samo neka prazna floskula, ampak prava realnost, je dokaz tudi v dejavnosti Kinoateljeja in v sedmem »Film video monitorju,« katerega danes odpiramo.«

Sledil je prikaz filma »Sejem pripadnosti«, ki ga je posnel za Kinoatelje goriški mladi režiser, tudi sam član Kinoateljeja, Danijel Jarc. O filmu bomo poročali posebej, ker je vsekakor pomemben dogodek, ki ga ne gre prezreti v naši majhni narodni skupnosti, in tudi zato, ker si to pošteno in dobro filmsko delo to tudi zasluži.

Na koncu pa še notica, ki noče biti nikakršna bodica, ampak je samo dejstvo. V Gorico je, kot vedno, prišlo iz Trsta toliko Slovencev, da si jih lahko preštel na deset prstov, kakšen prst ti je še ostal za rezervo, saj se nikoli ne ve, če na kozarček na koncu še kdo pride!, še ti so pa prišli po kaki službeni dolžnosti ali skorajda. Vsak komentar je seveda odveč. Dodal pa bi vseeno tole misel, ki se mi vedno vsiljuje ob takih prilikah, ker sem bil namreč tudi sam deležen rojstva Kinoateljeja in vem, kaj vse so morali fantje in dekleta požirati prav iz osrednje slovenske zamejske metropole, ki je seveda Trst. Od nesramnega podtikanja, da so si to idejo že prej zamislili v Trstu, do očitkov pijančevanja in zapravljenosti in še česa hujšega, vsega tudi papir ne prenese, vsaj v Novem listu ne. Rad bi tem ljudem samo svetoval naj nehajo, naj nehajo enkrat za zmeraj. Če pa tega ne zmorejo, naj vsaj molčijo, to pa zmore

SKRD Jadro iz Ronk vabi na otvoritev skupinske razstave šestih slovenskih slikarjev iz Laškega, ki bo v soboto, 21. marca, ob 18. uri v občinski knjižnici. Razstava se bo zaključila 27. t.m., do tedaj pa bo na ogled vsak dan (razen nedelje) od 17. ure do 18.30. Svoja dela razstavljajo: Oskar Beccia, Patrizia Davidé, Armando Lacovic, Sonia Meterc, Stanislav Meterc in Sonia Vintin.

vsakdo, če le hoče. Molk pa bo samo potrdilo dobro opravljenega dela goriškega Kinoateljeja. Posipanja s pepelom imamo Slovenci namreč dovolj, posebno pa bi ga morali imeti zamejci, tudi tisti iz zamejske metropole. Ne bi namreč rad vedno parafraziral dr. Bordonove imenitne zamislice: »Slovenec Slovincu Slovenec« takole: »Zamejec zamejcu zamejec«. A je ob takih prilikah žal res tako. Škoda.

Jurij Paljk

* * *

Avstrijski minister za pouk in umetnost Scholten je pred kratkim podelil slovenskemu pisatelju Vinku Ošlaku delovno štipendijo za literaturo. Nagrajen je bil za projekt »Dnevnik 1978-1991«. Prva knjiga iz ciklusa je že izšla pri celovski Mohorjevi družbi.

V zbirki ZTT »Devin«

Pesmi Miroslava Košute in Aceta Mermolja

Pred kratkim sem se pogovarjal o poeziji s neko gospo, ki mi je zatrčila, da jo bere redno in zelo dosti. Ves vesel sem ji rekel, da ima pred seboj človeka, ki tudi bere veliko poezije, če pa ne poezije, vsaj poskuse poetov, da ne rečemo vedno moderna poezija pesniškim svaritvam, ki danes polnijo police v knjigarnah. Naravnost sovražno pa je rekla, da ne prenaša nobenega zamejskega pesnika. Vprašal sem jo, če jih bere, a je odvrnila, da jih je, ne prenaša pa, da nikogar več ne, ker da so vsi enaki, sploh, da je sama revščina z njimi. Nisem ji nič odvrnil, ko mi je še jezno dodala, da pesmi lahko piše vsakdo, proze pa da ne more vsakdo. Stara pesem je to, tista oguljena o tem, kaj je lepše, ali idilična krajina ali pa neka abstraktna risba, ki lahko ne pove ničesar, lahko pa veliko.

Zato sem molčal in ji niti nisem omenil dveh pesniških zbirk, ki jih je konec mihulega leta dalo na knjižno tržišče ZTT v zbirki Devin. Že res, da nekateri resnično ne prenašajo poezij, res je tudi, da se danes pod ta termin spravlja vse mogoče, res pa je tudi, da ne moreš ocenjevati nečesa, če tega ne poznaš, in tista stara je še vedno veljavna, da ne moreš vsega metati v isti koš. Marko Kravos je namreč v zbirko Devin uvrstil Aceta Mermolja in Miroslava Košuto s svojima knjigama, ki ne moreta biti pod čast avtorjem, pa tudi slovenski literaturi ne, da ne bomo vedno govorili samo o zamejski.

Miroslav Košuta je svoji pesniški zbirki dal naslov »Riba kanica«. Sam naslov mi ni povedal ničesar, zato sem malo povprašal okrog in zvedel, da ta beseda pomeni star slovenski iz-

vek z duškom bere, saj so napisane v njegovem znanem slogu. Meni je pri njem najbolj všeč to, da je eden redkih slovenskih književnikov, ki si upa poigrati s slovensko besedo. Miroslav Košuta je hudomušen človek v svojih pesmih in to jim daje tudi poseben pečat, ki poezijo avtorja v slovenski literaturi daje na posebno stran, tisto, ki jo Slovenci še premalo ljubimo, znano je namreč, da se premalo smejemo. Knjigo »Riba kanica« izpod peresa Miroslava Košute priporočam vsem, saj je lahna in radoživa kot malokatera pesniška zbirka, odlikujeta pa jo tudi imeniten pesniški slog in jezik.

Druga pesniška zbirka, ki jo je Kravos dal ob bok Košuti, je knjiga pesmi Aceta Mermolja a naslovom

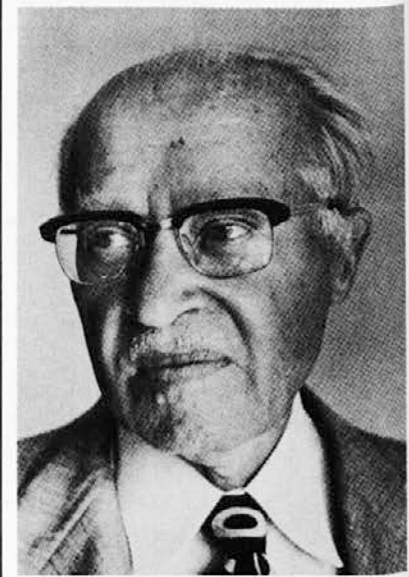
»Elegije in basni«. Vsako vzporednico postavljati med obema pesnikoma je velika neumnost, saj gre pri Mermoljevem pesnenju za drugačno verzno obliko in tudi vsebinsko. Ace

Mermolja nas je že naučil na samo svojo poezijo, ki ga dela tako samo-svojega, da si je tudi v slovenskem kulturnem prostoru pridobil toliko veljave, da ga najdete celo v slovenskih križankah. Vem, da se sedaj smejete, češ, kakšno zvezo ima to sploh s poezijo, a ni res tako. Zelo malo pesnikov namreč dajejo pod gesla v slovenske križanke, Ace pa je eden izmed njih. Če ga potem res vsi berejo, je drugo vprašanje, poznajo pa ga, Ace se nam v pesniški zbirki »Elegije in basni« kaže v novi luči, saj se opira na rimsko kulturo, premakne še sama Katula, ki ga je slovensko pesništvo pustilo toliko časa v blaženem in zasluženem počitku. Sicer pa Ace ni vezan togo na verze, uporablja prosti verz, ki mu tudi daje večjo svobodo. Lahko pa mirno zapišem, da bo njegova Klodija osvojila marsikoga.

Nalašč nisem napisal dosti besed o pesmih samih. Sem namreč mnenja, da je pesmi treba brati, jih niti ne poslušati, ampak samo brati. Morda nam v časih ne bodo všeč, gotovo pa pride tudi dan, ko se bomo vsedli in odprli ti dve zbirki in nam bo lepo v Mermoljevi in Košutovi družbi. Temu pa so tudi pesmi namenjene. Ne vidim jim nikakršnega smisla na raznih odrih in na mnogovrstnih predstavitev, pesmi so namenjene človekovi notranjosti in človekovi žeji po tišini in večnih odgovorih. Tega pa imata veliko v sebi tako Košuta kot Ace Mermolja. Ostalo naj o knjigah napiše literarna kritika, za nas je važno, da vemo, da so med nami še pesniki, da so med nami tudi pesniki. Pesnikov je namreč vedno malo. Pa naj še kdo pravi in si upa trditi, da jih je dosti, preveč. Pesnikov je vedno premalo, tudi zamejskih, tudi slovenskih.

Jurij Paljk

Umril je Anton Ingolič

V Ljubljani je v četrtek, 12. t.m., umrl znani pisatelj Anton Ingolič. Bil mu je 86 let. Ingolič je pisal za mladino in za odrasle in se je znal neverjetno vživeti v duševnost oseb, ki jih je opisoval. Po poklicu je bil vzgojitelj; nekaj časa je poučeval na ptujski gimnaziji, kasneje pa v Ljubljani in Mariboru, kjer je bil profesor slovenskega jezika. Med vojno je moral v izgnanstvo, po vojni pa je ta pisatelj veliko potoval.

Dela Antona Ingoliča so presegla meje Slovenije, saj so bile njegove knjige prevedene v več jezikov. Po njegovi zgodbi »Mladost na stopnicah« je posneta televizijska nadaljevanka, televizijska igra pa po povesti »Tajno društvo PGC«. Po Ingoličevih socialnih motivih je prirejena televizijska animirana za otroke »Tako so živeli«, po noveli »Splavar« pa kratkometražni film »Slovo«.

Med Ingoličevimi deli za mladino naj omenimo še »Uradna brigada«, »Deček z dvema imenoma«, »Deklica iz Chicaga«, »Poptopljena galeja« in »Gimnazijka«, med deli za odrasle »Lukarji«, »Na splavih«, »Človek na meji«, »Kje ste — Lamutovi«, »Črni labirinti«, »Lastovka čez ocean« in »Šumijo gozdovi domači«.

* * *

Ni tako dolgo tega, kar so v Lipici, v neposredni bližini kobilarne, odprli Galerijo Avgust Černigoj, kjer je na ogled okrog 1200 eksponatov tega velikega avantgardnega umetnika. Razstava je vredna ogleda tudi zato, ker nudi celoten pregled umetniškega razvoja slikarja Avgusta Černigoja, ki se je rodil v Trstu leta 1898 in je umrl v Sežani, kjer je preživel zadnje obdobje svojega življenja, pred sedmimi leti. Kot pa kaže, je galerijo predvsem v zadnjem času obiskalo bolj malo ljudi. Če naj sodimo po knjigi podpisov, je bila galerija zadnjič obiskana sredi prejšnjega meseca.

raz za morskega psa, tako naj bi ga imenovali naši ribiči na tržaški obali. Povprašal sem okrog zato, ker sem hotel vedeti, če se še kdo spomni te besede. Še se je in to je lepo. Kot je lepo tudi to, da jo Košuta daje tudi v opombi v knjigi, da je njen pomen znan širšemu krogu bralcev. Pesmi Miroslava Košute so take, da jih člo-

Najnovejša Rodna gruda

V Ljubljani je pred nedavnim izšla 3. številka mesečnika Rodna gruda, ki ga izdaja Slovenska izseljenska matica. Revija je namenjena rojakom, razseljenim po svetu, prinaša pa vrsto podatkov, ki bodo nedvomno zanimivi tudi za Slovence iz matice.

Glavni urednik Jože Prešeren se v svojem uvodniku zahvaljuje rojakom na tujem, saj se brez njihove dragocene pomoči mlada država ne bi mogla tako hitro uveljaviti. Njihova pomoč, piše urednik, pa bo potrebna in zaželeno tudi v prihodnje.

Med številnimi članki, pismi bralcev, drobnimi novičkami iz Slovenije, poezijami in proznimi teksti velja še posebej omeniti članek Vlada Habjana z naslovom: »Vojna na Hrvaškem in slovenski izseljenci«. V začetku tega stoletja, predvsem po prvi vojni, so se številni Slovenci preselili

na Hrvaško predvsem v iskanju zaposlitve, piše Habjan. To se je nadaljevalo tudi po drugi vojni in po neuradnih podatkih naj bi bilo danes na Hrvaškem več kot 25.000 Slovencev, torej skoraj še enkrat več, kot jih je pripravljena na svojem ozemlju »uradno« priznati Avstrija. Vlado Habjan opozarja še na hud raznarodovalni pritisk, ki so ga doživljali Slovenci na Hrvaškem. V Zagrebu obstaja tudi Slovenski dom, še piše Habjan in z veseljem ugotavlja, da je dejavnost v njem v zadnjem času ponovno oživela.

DAROVI IN PRISPEVKI

V spomin na dragega moža in očeta Stanka Pupisa iz Sosljana daruje družina 200 tisoč lir za Novi list.

Arhitektonske lepote našega Krasa

Spomenik baronu Andreju Čehovinu v Branici

Vrt pred hlevom »Rokcevi« domačije, kjer je bil spomenik zakopan

Tokrat bomo našo rubriko posvetili enemu izmed najpomembnejših spomenikov na slovenskih tleh. Mislim na spomenik barona Andreja Čehovina, ki je postavljen v Branici, vasi, ki leži le nekaj kilometrov od Štanjela, v braniški dolini.

Leta 1810 se je v tej vasi v domačiji pri »Rokcevih« rodil Andrej Čehovin. V 21. letu starosti je začel dolgoletno uspešno vojaško kariero v habsburški vojski, kjer se je z leti vse bolj odlikoval in dosegel številna priznanja. Slovensko besedo je ponesel v same vojaške vrhove. Pri 40. letu starosti je bil celo odlikovan z redom Marije Terezije in imenovan za barona.

Presenetljivo je vzpon njegove kariere. Začel je kot podtopničar v 4. artilerijskem polku. Leto kasneje je postal nadtopničar, zatem prvi mojster, v 25. letu starosti pa je postal celo bombardir, kar je bilo že častno odlikovanje. Njegova pot pa se je tedaj šele začela. Šest let kasneje je bil imenovan za ognjarja, nato nadognjarja. Leta 1848 se je v vojski maršala Radetzkega boril proti italijanski vojski in prav po njegovi zaslugi so Habsburžani premagali sovražnika pri

Montari. Uspeh je Čehovinu prinesel novo pomembno odlikovanje — veliko srebrno svetinjo. Iste leta je po drugi zmagoviti bitki proti Italijanom prejel zlato svetinjo, po končni zmagi pa je postal častnik in baterijski poveljnik. Leta 1849 je s herojskim dejanjem pripomogel k uniku habsburške vojske. In prav to mu je prineslo najvišje odlikovanje: baronski naslov.

O Andreju Čehovinu pravijo, da je bil zavzet Slovenec. Kljub temu, da je postal baron, se je rad vračal v rojstno vas, kjer je imel številne prijatelje. Tudi v javnosti in ob prisotnosti Italijanov, Francozov, Angležev se je kar glasno pogovarjal v materinem jeziku.

Spomenik so postavili leta 1898 pred »Rokcevo« domačijo v Branici. Načrt je pripravil arhitekt Max Fabiani, izdelala pa sta ga mojstra Bitežnik iz Gorice. Stroški so tedaj znašali nad 800 goldinarjev. Sam avstrijski cesar Franc Jožef I. je prispeval 400 gld, grof Adolf Gyulay 200 gld, nadvojvoda Friderik 100 gld itd.

Napisi na spomeniku so dvojezični, in sicer v nemščini in slovenščini. V slovenščini med drugim piše:

»Najhrabrejšemu med hrabrimi v vojski Radetzkega«.

V času fašizma je bilo nad tem spomenikom storjenih več vandalskih dejanj. Fašisti so ga večkrat pomazali z običajno črno barvo, grozili pa so celo, da ga bodo uničili. Okrog leta 1930 so zato domačini spomenik razstavili in posamezne dele zakopali na vrtu pred domačijo. Odkopali so ga šele v začetku 80. let. Pod zemljo je torej počival približno pol stoletja. Veliko zaslugo za to, da so spomenik ponovno odkopali in postavili, imajo predvsem domačini in novogoriški Zavod za spomeniško varstvo. Delo je bilo zelo zahtevno in je terjalo znatna finančna sredstva. Končno je sedaj najtežje opravljeno. Treba pa je še urediti okolico spomenika in obnoviti nekatere zahtevnejše dele, npr. baronovo sabljo. Domačini sedaj že načrtujejo slovesnost ob ponovni postavitvi spomenika.

Na koncu še zanimivost. Baron Andrej Čehovin je menda daljni pred-

Spomenik baronu Andreju Čehovinu je bil prvotno postavljen leta 1898. Nato je bil pol stoletja skrit v zemlji. Končno je sedaj spet na svojem mestu

nik tržaškega melonarja Manlia Cecovinija. Domačini so mi tudi povedali, da se je prav on nekega dne v spremstvu prijatelja pojavil v »Rokcevi« domačiji, kjer je izjavil, da je daljni potomec Andreja Čehovina. Povprašal je za dokument z baronskim grbom, ki so mu ga domačini v dobri veri izročili. »Izposodil« si ga je za osebno rabo. Minilo je že nekaj let, vendar je dokument še vedno v rokah tega protislovenskega pajdaša...

Tekst in sliki Darko Bradassi

* * *

Seja tržaškega pokrajinskega sveta Slovenske skupnosti

V sredo, 11. t.m., je zasedal tržaški pokrajinski svet Slovenske skupnosti pod vodstvom predsednika Zorka Hareja. Pokrajinski tajnik Martin Breclj je poročal o korakih, ki jih je naredila stranka v zadnjem času za uveljavitev slovenskega jezika. Dotaknil se je tudi vprašanja občil in na tej seji je bila ponovno poudarjena potreba po pluralizaciji slovenskega dnevnika, govor pa je bil tudi o slovenski televiziji, za katero se Ssk zavzema že leta. V diskusiji je predvsem izšla do izraza skrb za usodo zakona o Krasu ter že tolikokrat načrtovanega kraškega parka. Prisotni so izrazili bojazen, da bi prišlo do še večjega odtujevanja slovenske zemlje.

Kar zadeva parlamentarne volitve so člani pokrajinskega sveta ob sodili dejstvo, da se je PSI, za katero volijo tudi nekateri Slovenci, povezala z Listo za Trst.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezigar, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

se je rodila še pred prvo svetovno vojno v Opatjem selu na Krasu, že z desetim letom starosti pa je šla služiti v Egipt. Tam je spoznala Edgarda Camillerija, sina florentinske matere in malteškega očeta. Mallega Willyja, ki ima sedaj 50 let, sta vzgojila v francoščini, ki je bila poleg angleščine drugi uradni jezik v kolonijalnem Egiptu. Po odhodu Angležev se je družina preselila v Južno Afriko.

Prišel je tako dan odhoda. Po strogih kontrolah na johannesburškem letališču sem se vkrcal na Boeing 747 južnoafriške letalske družbe. Poleg mene je sedela 35 letna vdova iz Johannesburga (sicer pa Italijanka po rodu), ki mi je razlagala, kako je Johannesburg najlepše mesto na svetu, v isti sapi pa mi je odkrila, da ne gre nikoli iz hiše brez samokresa (kar čudno se ji je zdelo priti na letališče neoborožena), svoja dva psa čuvaja pasme rotweiler drži čez noč enega v kuhinji pri glavnem vhodu, drugega pa kar v spalni sobi, zraven postelje pa ima ponoči vedno nabito dvocevko.

Po dolgi neprespani noči sem v mrzlem zimskem jutru pristal na milanskem letališču. Skozi paraliziran milanski promet sem z avtobusom vendarle prišel do železniške postaje, od tod pa z vlakom do Tržiča. Zaključil sem tako enomesečno potovanje, na kate-

rem sem shujšal tri kilograme in na katerem mi je zrastle gosta črna brada.

Obračun potovanja je vsekakor zelo pozitiven: prvič sem namreč obiskal Afriko in občudoval njeno prelepo naravo. Poleg narave me je zanimal tudi socialni aspekt, ki sem ga dobro spoznal: Južnoafričani — vsaj kar zadeva belce — živijo sedaj v veliki negotovosti. Vsi se zavedajo, da bodo najkasneje v dveh letih črnici na oblasti; ali bodo sami ali skupaj z belci in kaj se bo tedaj zgodilo je trenutno največja uganka. Kdor le more si zato skuša zagotoviti kakšno alternativno rešitev za negotov jutri. Južna Afrika bi lahko imela — in sicer tudi ima — odlične perspektive: je namreč zelo bogata, tehnološko zelo razvita, razpolaga z infrastrukturami najrazvitejših držav na svetu. S temi odličnimi pogoji lahko izkoristi ne le svoje bogastvo, ampak tudi izredni potencial drugih sosednjih afriških držav, ki so ekonomsko še popolnoma nerazvite. Južnoafričani so mi večkrat rekli, da če si vsaj količkaj požrtvovalen, inteligenten in iznajdljiv lahko v tej državi zelo obogatiš; nad tem pa kot damoklejev meč visi negotovost bodočnosti in pridobljeno bogastvo lahko kar čez noč izgubiš, kot pred meseci v Zairu, ali še prej v Mozambiku. (konec)